

Hajas Barnabás: *Utcák, terek szabadsága*¹

KURUNCZI GÁBOR

Egy könyvet sohasem a végén kezdünk el olvasni – kivéve, ha tudni akarjuk, hogy mi a regény csattanója –, hiszen az elveszi az olvasás élvezetét. Amikor kezembe vettem Hajas Barnabás *Utcák, terek szabadsága* című kötetét, én sem azzal a szándékkal lapoztam a végére, hogy elolvassam előre a konklúziókat, hanem azért, hogy megkeressem, mikor jelent meg utoljára átfogó monográfia a gyülekezési jog köréből. Az eredmény pedig több mint meglepő: Rédey Miklós 1903-ban jelentette meg *A magyar gyülekezési jog gyakorlati* kézikönyve című monográfiáját (ezt követően csak olyan könyvek jelentek meg, amelyek úgymond nem „vegytisztán”² foglalkoztak a gyülekezési joggal). Azt a kijelentést tehát, hogy az *Utcák, terek szabadsága* egy hiánypótló és korszakos mű, már az objektív tények miatt sem lehetne vitatni.

Amikor az ember kezébe vesz egy jogi témájú könyvet, még jogásként is hajlamos arra, hogy időnként elveszítse a figyelmét az adott könyvben felsorakoztatott megállapítások és gondolatmenetek sűrűjében. Jelen könyv esetében azonban nem csak a szakmai tartalom magas minősége a kiemelendő, hanem a könyv gördülékeny stílusa is.

A gyülekezési jog első generációs politikai jog, melynek alapján mindenki jogosult békés rendezvényeken részt venni, valamint ilyen rendezvényeket szervezni. A gyülekezési jog alapvető emberi szabadság. Ezt nem érinti az sem, hogy a gyülekezési jog természeténél fogva csak másokkal együttesen, csoportosan gyakorolható. A gyülekezési jog – történelmileg is – szorosan kapcsolódik a véleménynyilvánítás szabadságához,³ mivel az előbbi – az alkotmányokban gyakran vele együtt szabályozott egyesülési jog, továbbá az információs szabadság, valamint a sajtószabadság mellett – a közügyekben való demokrati-
kus részvétel egyik jelentős eleme, a kommunikációs jogok egyik pillére.

Valószínűleg valamilyen formában mindenki találkozott már a gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvénnyel, résztvevőként, szervezőként, egyszerű báméskodóként vagy akár a televízió előtt ülve. Ahogyan az a fentiekből is kiderül, a gyülekezéshez való jog a legalapvetőbb kommunikációs jogok közé

1 Hajas Barnabás: *Utcák, terek szabadsága*. Kézikönyv szervezőknek, tüntetőknak, rendőröknek és báméskodóknak, Századvég Kiadó, Budapest, 2014, 360.

2 Lásd: Állami rendészet (A gyülekezési-, egyesülési- és sajtójogra vonatkozó jogszabályok), összeáll., bev., jegyz. Malatinszky Jenő, Rendészeti codex, I., Közbiztonsági rendészet, Magánkiadás, Budapest 1926.

PÁSKÁNDY JÁNOS: Egyesületi (egyesülési) és gyülekezési jogszabályok kézikönyve. Budapest, Az Egyesületi és Gyülekezési Jogszabályok Kézikönyvének Kiadóhivatala é. n. [1931] II. kötet 1941.

3 Hasonlóan ld. 30/1992. (V. 26.) AB határozat

tartozó alapjog, amelynek alapjait, alapvető fogalmait azonban kevesen ismerik, vagy ha ismerik is, sok esetben helytelenül, nem megfelelően használják. Hajas Barnabás könyve azért is rendhagyó, mert bár a tudományosság igen magas fokán foglalkozik a gyülekezési jog kérdéskörével, mégis egy a területen járatlan olvasót is úgy vezeti végig a gyülekezési jog útvesztőjén, hogy az olvasó a könyv végére maga is a téma „szakértőjének” érezhesse magát. Bátran kijelenthető, hogy ha egy nem jogvégzett „tüntető” veszi kezébe kézikönyvként az *Utcák, terek szabadságát*, akkor is minden kérdésére választ fog kapni, és mindez a mű tudományos értékéből mit sem von le.

A könyv felépítése „klasszikusnak” is nevezhető. Az olvasó elsőként megismerheti a gyülekezési jog kialakulásának és fejlődésének történetét, majd pedig a gyülekezési jog alapfogalmait. A gyülekezési jogi törvény felépítését követi a könyv további szerkezete, annak rendhagyó elemzésével összekötve. Összegzésként pedig az érdeklődő olvasó megismerheti a szerző módosítási javaslatait. A könyv támaszkodik valamenyny releváns alkotmánybírósági határozatra és a nemzetközi joggyakorlatra is – ennek keretében elsősorban az ún. GODIAC-projekt keretében lezajlott kutatásokra –, valamint az ombudsman vizsgálatainak eredményére is, amelyek lefolytatásában a szerző maga is közreműködött a biztos munkatársaként. A mű nemcsak teljesen átfogó képet nyújt a gyülekezési jog minden kérdéséről, hanem újító megközelítéssel egy másfajta nézőponttal is megismerteti az olvasót. Ennek keretében olyan alapvető kérdéseket vizsgál meg gyakorlati oldalról (is), mint például a közterület fogalmának értelmezése, „a közlekedés más úton való biztosíthatósága” mint betiltási ok, vagy épp a gyülekezési jog intézményvédelmi oldala.

A mű egyik legfontosabb konklúziója, hogy a szerző megfogalmazza a gyülekezési törvény lehetséges és szükséges módosítási javaslatait. Így például bemutatja a gyülekezési törvényben meghatározott megtiltási okkal kapcsolatos jogalkalmazói gyakorlat ellentmondásosságát. Korábban előfordult ugyanis, hogy a rendőrség egy adott közterületre bejelentett rendezvények közül egyeseket tudomásul vett, másokat – teljesen azonos forgalmi adatok alapján, de arra hivatkozva, hogy a közlekedés más útvonalon nem megoldott – megtiltott. Nem ismert azonban, hogy ezekben az esetekben a jogalkalmazó szervek valójában milyen szempontrendszer alapján hozzák meg döntésüket. A külső szemlélőben ezért könnyen alakulhat ki az a kép, hogy a rendőrség egyfajta közrendi klauzulaként alkalmazta a megtiltás okát.

Összességében elmondható, hogy Hajas Barnabás könyve – Rédey Miklós 1903-ban megjelent monográfiáját követően ismételten – egy átfogó, teljes körű és hiánypótló mű, amely valóban egy „*Kézikönyv szervezőknek, tüntetőknek, rendőröknek és báméskodóknak*”.